

Denkend over dieren

Het is algemeen bekend dat er verschillend over dieren wordt gedacht en dat dieren in de meest uiteenlopende contexten worden gebruikt. Op verzoek van het ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie is onlangs een onderzoek gedaan naar de hedendaagse opvattingen over het omgaan met dieren en thema's daar rondom. Het bijzondere aan dit onderzoek is dat naast het publiek ook experts uit vrijwel alle dierpraktijken hun visie hebben kunnen geven op de huidige en te verwachten maatschappelijke issues.

Het onderzoek laat als kern zien dat we denken in termen van Dier en Ding omdat we ons enerzijds identificeren met dieren en van ze houden en

anderzijds dieren als een object gebruiken voor voedsel en kennis. Ook blijkt uit het onderzoek duidelijk dat dieren naast een Zegen een Zorg kunnen zijn. We hebben veel profijt van ze in huis, op het bedrijf en in het laboratorium, maar anderzijds verontrust ons het dierenleed en het risico voor onze gezondheid. Hoe we denken over dieren wordt bepaald door de mate van verbondenheid met het dier (affectiviteit) en de mate waarin het dier ons van nut is (utiliteit).

Publiek is gevoelig voor de context

In de publieksenquête komt de spanning tussen Dier en Ding duidelijk naar voren. Dieren zijn zeer waardevol in de gezelschapsrelatie, maar ook als bron van kennis, inspiratie en verwondering. Ruim 90 procent van het publiek eet meerdere dagen per week vlees. Wel valt de contextgevoeligheid direct op als blijkt dat slechts een ruime 50 procent vindt dat doden van dieren voor voedsel gerechtvaardigd is; de rest dus niet. Het contrast tussen vlees en doden is er een tussen willen eten, maar niet willen weten. Mogelijk associeert het publiek (onbewust) doden met zaken als dierenmishandeling en verwaarlozing. De meeste mensen (77 procent) zien dit laatste als het grootste probleem bij de omgang met dieren. Andere zaken die de publieke aandacht hebben, zijn gezondheidsproblemen voor de mens, het ruimen van gezonde dieren, opkomst van megastallen, krappe en saaie huisvesting en het transport over lange afstanden.

Trends volgens deskundigen

De veehouderijsector maakte met zeven praktijken, van de negentien onderzochte praktijken, deel uit van het onderzoek. In de workshops

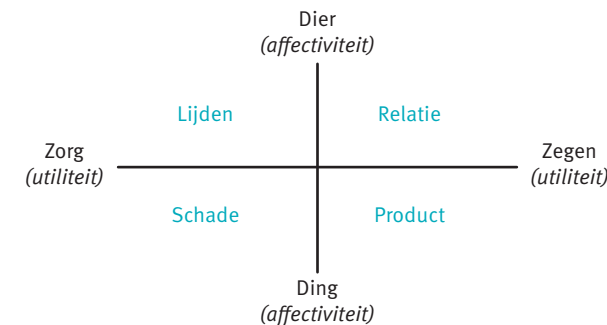
participeerden gebruikers van dieren, maar ook dierenbeschermingsorganisaties, dierenartsen, beroepsorganisaties en dergelijke. De meest belangrijke thema's voor de veehouderijsector zijn volgens de experts zoönosen en dierziekten, antibioticaresistentie, maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en het welzijn van dieren tijdens het transport. Dit zijn thema's die ook binnen het publieke domein spelen. Per thema is bekeken welke technologische, maatschappelijke en beleidsontwikkelingen het thema in belang zullen doen toe- of afnemen.

Zoönosen en dierziekten kunnen vanuit de veehouderij de volksgezondheid bedreigen. Dit thema is ruimer dan de weidegang en het contact tussen bezoekers en dieren. Het gaat hier ook om zaken als preventieve vaccinatie, ruimen van gezonde dieren, verspreiding door vervoer, nieuwe stalontwerpen en de ontwikkeling van robuuste dieren. De veehouderijsector verwacht dat dit thema in de toekomst in belang zal toenemen. Nieuwe dierziektes zijn in opkomst door klimaatverandering, intensivering van (dier)transport en de groeiende bevolkingsdichtheid. Daarentegen zullen een preventief beleid vanuit de overheid en de sector alsook de investeringen in vaccinontwikkeling het thema in belang doen afnemen. Maar, het blijft maatschappelijk zeer gevoelig, zeker als door non-vaccinatiebeleid het ruimen van gezonde dieren een feit blijft.

In het verlengde van de ziektebestrijding ligt het probleem van het gebruik van geneesmiddelen. Bacteriën en parasieten kunnen resistent worden tegen antibiotica met niet alleen een gevaar voor de dieren, maar ook voor de volksgezondheid. Dit probleem zal in de toekomst toenemen als (het inmiddels verboden preventieve) gebruik van antibiotica door schaalvergroting in de veehouderij als economisch wenselijk wordt gezien. Ook de opkomst van internethandel in medicijnen zal zijn negatieve uitwerking hebben. Hoop op nieuwe medicijnontwikkelingen moet worden

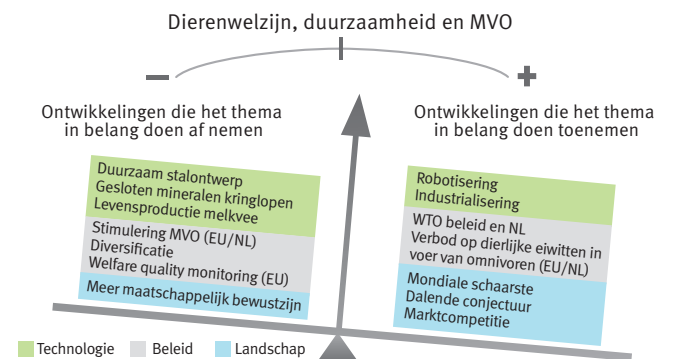
Figuur 1

Hoe we denken over dieren wordt bepaald door de mate van verbondenheid met het dier (affectiviteit) en de mate waarin het dier ons van nut is (utiliteit).

Figuur 2

Weergave thema dierenwelzijn, duurzaamheid en MVO.

getemperd omdat de weg daarvoor lang is. 'Dierenwelzijn, duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)' is binnen de veehouderij een breed besproken thema. MVO staat onder spanning door de economische druk tot verdere schaalvergroting, zoals met name bij megastallen en de verslechterende concurrentieverhouding door import uit landen die geen of lagere dierenwelzijnsstandaarden voorschrijven. Aan de andere kant wordt MVO steeds belangrijker vanuit een groeiend maatschappelijk belang van dierenwelzijn en duurzaamheid. Iets dat zich uit in marktsegmentatie.

Een bijzonder aspect van MVO is het welzijn van dieren tijdens transport. De maatschappelijke belangstelling is hier groot omdat, zeker over een lange afstand, het welzijn van dieren daarbij gemoeid is. De verwachting is dat transport zal toenemen doordat binnen veehouderijketens verdere differentiatie zal optreden in fok-, opfok- en afmestbedrijven. Daarbij speelt het verschil

tussen kennisintensieve schakels in Nederland en de extensieve daarbuiten een economische rol. EU-regulering en eigen technologische investeringen in vrachtwagens op het gebied van klimaatregeling en voeding tijdens transport zouden het dierenwelzijn dienen. Echter, een dalende conjunctuur met weinig financiële ruimte voor technologische ontwikkelingen en gebrek aan EU-daadkracht, zetten die wensen op de helling. Dit laat onverlet dat de maatschappelijke kritiek blijft bestaan doordat men zich meer bewust wordt van de welzijnsbeperkingen voor de dieren tijdens transport.

Veehouderij in het publieke domein

Het rapport 'Denken over dieren: dier en ding, zegen en zorg' legt de complexiteit van het dierbeleid bloot. Daarbij past vooral gedifferentieerd beleid waarbij de overheid overleg, discussie en reflectie onder de betrokken maatschappelijke partijen stimuleert. Duidelijk is dat de veehou-

derijsector midden in het publieke domein staat. Het gaat weliswaar hoofdzakelijk om Ding, maar het blijft ook Dier. Dierproductie wordt vanuit de consument en politiek ook bekeken vanuit het Lijden van het dier en Schade voor de mens. Dieren houden voor productie heeft voldoende maatschappelijk draagvlak, maar het oprekken van economische grenzen, vertaald in meer volume en minder welzijn, wordt met wantrouwen bekeken. Het is daarom wenselijk dat de veehouderijsector zich proactief opstelt in het publieke domein, de dialoog aangaat en zich niet terugtrekt op het eigen bedrijf of de sector. Economische crisis zal niets afdoen aan het belang van de 'licence to produce'. De samenleving blijft een denkend fenomeen over dieren.

Contact

Lectoraat Welzijn van Dieren, Van Hall Larenstein, Leeuwarden:

dr. Vincent Pompe
T 058-2846320
E vincent.pompe@wur.nl

dr. ing. Hans Hopster
T 0320-238206
E hans.hopster@wur.nl

Rapport: Denken over Dieren — dier en ding, zegen en zorg
Door: Tjard de Cock Buning, Vincent Pompe, Hans Hopster, Claar de Brauw, 2012

Trendanalyse over het denken over dieren is een reactie op de zienswijze 'Agenda voor het dierbeleid – Morele vraagstukken en speerpunten voor het dierbeleid in Nederland' van de Raad voor Dierenaangelegenheden (TK 28286, nr. 470).

Henny van Rij, beleidsmedewerker ministerie van EL&I

"Het is belangrijk om te weten hoe de samenleving denkt over de omgang met dieren, zodat het beleid aansluit bij de heersende moraal. Wat dit onderzoek waardevol maakt, is dat het niet alleen laat zien hoe mensen over dieren denken, maar dat ook onderliggende morele waarden in beeld zijn gebracht en de waarde die mensen aan dieren toekennen. Het identificeren van de belangrijkste thema's die spelen in de verschillende dierpraktijken en hoe die zich de komende twintig jaar zullen ontwikkelen is ook belangrijk. Het geeft niet alleen een signaal op welke thema's de overheid haar aandacht moet richten, het maakt ook inzichtelijk hoe nu te maken beleidskeuzes zullen bepalen of deze thema's, in het licht van te verwachten maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, in de toekomst nog op de agenda zullen staan.

De resultaten van het onderzoek zijn onder andere gebruikt bij het opstellen van de nota Dierenwelzijn en Diergezondheid die op 23 februari 2012 naar de Tweede Kamer is gestuurd."